

KAZIMIERZ STOPA

ur. 1923; Rozięcín

Miejsce i czas wydarzeń	Lubelszczyzna, PRL
Słowa kluczowe	projekt Archiwum Historii Mówionej - opracowanie i udostępnienie online najcenniejszych zasobów, powrót do Polski, UB, chęć nauki, przesłuchania przez UB, pisanie życiorysu

15. Po powrocie do domu co tydzień musiałem meldować się na UB

Po powrocie do domu zorientowałem się, że w zasadzie w Polsce są nieograniczone możliwości, jeżeli chodzi o możliwość kształcenia się, zdobywania zawodu, i zorientowałem się, że jest możliwość zrealizowania moich marzeń. Ale musiałem przede wszystkim, na wstępie, uregulować, że tak powiem, moje sprawy personalne i obywatelskie. Więc nawiązałem kontakty z kolegami, z przyjaciółmi, z byłymi partyzantami, byłymi podkomendnymi z harcerstwa. Rozpatrzyłem się w sytuacji i pojechałem do Chełma, by tam zasięgnąć opinii co do możliwości kształcenia się. Ale wcześniej musiałem się zameldować w Urzędzie Bezpieczeństwa. Więc koledzy, którzy mnie tam witali bardzo serdecznie, poinstruowali mnie, jak tam powinienem się zachować, i że będą na mnie czekać. W kwaterze jednego z tych przyjaciół mieli na mnie czekać, a ja poszedłem do gmachu Urzędu Bezpieczeństwa, róg Ogrodowej i... zapomniałem ulicy. I do okienka, przedstawiłem się, i w jakiej sprawie, więc ten siedzący za okienkiem, starszy sierżant, zadzwonił gdzie trzeba. Za pół godziny zszedł pan po cywilnemu i zabrał mnie na pierwsze piętro, no i zapukał do drzwi, otworzył i powiedział: „Panie poruczniku, to ten.” I wszedłem do pokoju, duży pokój, za dużym biurkiem, mając za plecami okno, siedział młody człowiek, taki w moim wieku, o takiej jasnej karnacji, z takimi jasnymi bladoniebieskimi oczyma. Wszedłem, skłoniłem się, on spojrzał, nawet mi na ukłon nie odpowiedział. - „Proszę bliżej” Więc ja podszedłem bliżej, i stał taboret na środku tego pokoju, no jakiegoś, ja wiem, pięć metrów od tego biurka, więc ja za ten taboret, a on przytwierdzony na głucho do podłogi. - „Proszę siadać!” Więc ja usiadłem. On na mnie patrzy z odległości: „No, jak się nazywasz?” A ja mówię: „Przepraszam, nie pamiętam, żebym ja z panem poruczniku bruderszaft pił.” - „Tu u nas konwenanse nie są stosowane! Proszę powiedzieć nazwisko i imię!” Więc mówię nazwisko i imię. - „Dlaczego tak późno?!” Ja mówię: „Panie poruczniku, lepiej późno jak wcale.” I tak się zaczęła rozmowa, on

się pieniał, a ja, w miarę spokojnie, odpowiadałem, nie przeciągając struny. Więc przesłuchanie trwało bardzo długo, przeskakiwał z tematu na temat, coś sobie notował, a w końcu ułożył kilka obelżywych słów pod moim adresem. Zachowywał się bardzo arogancko, później kazał mi przejść do sąsiedniego pokoju, przyniósł kilka arkuszy papieru, jakiś ołówek, i kazał pisać życiorys. Ja tak się chwilę zastanowiłem, bo zostawił mnie w tym pokoju, i przypomniała mi się rozmowa moja z kolegami, i moje własne doświadczenia życiowe. I ja zacząłem pisać życiorys, ale możliwie bardzo zwięzły, jak najmniej faktów, jak najmniej nazwisk, tak, żebym to mógł skondensować w miarę dokładnie i zapamiętać. No i ten życiorys mu dałem. Przejrzał, przepustkę mi podpisał, podsunął mi oświadczenie, i powiedział: „Od tej pory, co tydzień, o godzinie jedenastej, proszę meldować się w tutejszym urzędzie. A to podpisać - że o czym była mowa, to pan zachowa w tajemnicy” Więc to był duży arkusz, w połowie zapisany maszynopisem, i u spodu tego świstka słowo „podpis” Ja to podpisałem, ale tak później, z perspektywy lat, to tak sobie myślałem, że do tego papieru można było dopisać na maszynie jeszcze wiele innych rzeczy, i jeszcze to się ponad moim podpisem zmieściłoby w treści. No w każdym bądź razie wróciłem do kolegów, koledzy byli przerażeni, że mnie tak długo nie było, ale ja się nie czułem zobowiązany tą tajemnicą do której mnie zobowiązano, tylko im z detalami opowiedziałem tą swoją rozmowę z tym porucznikiem w Urzędzie Bezpieczeństwa. No i sprawa życiorysu. Oni jeszcze raz wrócili do tematu, i powiedział mi kolega, już nie żyjący, świętej pamięci, Salwin Sitarz, mój były podkomendny, później kolega z czasów konspiracji, brat przyjaciela, który poległ w bitwie pod Lasowicami, powiedział, żebym odtworzył życiorys co do przecinka i kropki, bo na pewno następnym razem znów będę pisał życiorys. I miał rację. Nie pamiętam ile razy w czasie tych wizyt w Urzędzie Bezpieczeństwa życiorys pisałem. A od dnia 1 października, bo to było 1 października 1947 roku, do 15 maja 1948 roku, co tydzień, o godzinie jedenastej, meldowałem się w Urzędzie Bezpieczeństwa. Czasami ze mną rozmawiano, czasami ten zupak mówił przez okno: „Dziś rozmowy nie będzie!” Więc odchodziłem z kwitkiem. A czasami czekałem godzinami, w końcu mnie mówiono, że rozmowy nie będzie. I co jakiś czas, za każdym razem, wracano do tych moich wypowiedzi z pierwszego spotkania.

Data i miejsce nagrania	2006-03-06, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Mateusz Czekał
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"